

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtaték.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Bárány Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Ekeverseny és tenyészállatvásár, V. S. — Az erdélyi gazd. egyesület véleménye a gazdasági hitelszövetkezetekről. — A tej kezelése az eladásig. — Talajjavítási munkálatok, Br. Kemény Gábor. — Közvéghidak, R. A. — A mogyorófa. — Takarmány bevermelés. — Hogyan szemezzünk. — Állatkiállítás Bonyhán. — Egyleti mozgalmak: Vál. ül. 1887. ápril 30-án. — Piaci árak. — Hirdetések. —

Ekeverseny és tenyészállatvásár.

Az országos magyar- és a pestmegyei gazdasági egyesületek által a f. év ápril hó 30. május 3. alatt a Hatvan melletti Pusztá-Nagy-Teleken, Karsai Albert ur birtokán tartott nemzetközi ekeversenyről a következőket jelenthetem.

A versenyre és a vele kapcsolatos gépkiallításra összesen 26 czég jelentett be tárgyakat; közülök 14 eredeti hazai czég, 6 külföldi, de hazai képvisellel bíró czég és 6 eredeti külföldi czég volt.

A bejelentett és a kiállított tárgyak száma csupán tételek szerint, eltekintve sok apróságtól és a nagy készleteket pl. cséplőgép garnitúrákat is egy-egy tételnek véve, 193 volt. — Ezen számból az oroszlanrészt a versenynek megfelelőleg az ekék képezték, mert ezek száma 126 drbra ment. A többi tárgyak is a talajművelő eszközökhöz tartoztak s csak néhány más nagyobb szabású tárgyak pl. cséplőgép-garnitúra, sima-sajtók, mezeti vasut, szalmakötél fonó-gép, vetőgépek jutottak alkalomszerű bemutatásra.

A versenyre jelezve volt a talajművelés egy újdonsága: a gőz-szó, de ez — sajnos — nem érkezhetett be. Ugyszintén jelezve voltak új szerkezetű gőz-ekék egy és két gépes rendszerben, de ezek sem lőnek elküldve, s így az ekék iránt nagyon érdeklődő s messze vidékekről egybesereglett gazdasági intelligencia méltó érdeklődése kielégítetlenül maradt.

A mi kiválóan e verseny tárgyait: a fogatos talajművelő

eszközöket, az ekéket illeti, azokról általában elismeréssel lehet nyilatkozni; mert ugy a szerkezetben való tökélyesbülés ezáltal a kezelés könnyebbsége, valamint az alkalmazott anyag s ennek nyomán a tartósság s együttvéve a jó talajmunka s a gazdasági célszerűség volt róluk megállapítható. Nem bocsátkozhatunk itt az egyes darabok szerkezeti és működési változásába; a tárgyak összes tulajdonainak minősítését a bírálóat alapján megejtett díjazás fejezi ki, melyet a következőkben közlünk:

Díjat kaptak: I. Közönséges szántó-ekék után: 1. díjat (arany érmet) a Schlick-féle vasöntöde; 2. díjat (ezüst érmet) Sack Rudolf Plagwitz-Lipcsében; 3. díjat (bronz érmet) Pracner és Bächer Raudnitz a. E. — II. Mélyítő-ekék után 1. díjat Schlick-féle vasöntöde; 2. díjat Sack Rudolf; 3. díjat Eckert H. F. Berlinben; III. Kettős ekék után; 1. díjat Clayton és Schuttleworth Budapesten; 2. díjat Eckert H. F.; 3. díjat Schlick-féle vasöntöde. IV. Hármass ekék után: 1. díjat Sack Rudolf; 2. díjat a Schlick-féle vasöntöde és Schwarz és fia Berlinben; 3. díjat Pracner és Bächer; V. Altalaj porhanyító vagy turó-ekék után 1. díjat Pracner és Bächer; 2. díjat Eckert H. F.; 3. díjat Gubicz László Budapesten; Kombinált ekék után 1. díjat Pracner és Bächer; 2. díjat Sack Rudolf; 3. díjat Schwarz Ede és fia. Azonkívül elismerő oklevelet kapott I. Közönséges szántó-ekék után: Pracner és Bächer; Schwarz Ede és fia, Perge és Rozsly Nagyváradon. II. Mélyítő ekék után: Bures Venczel Kolinban a. E.; Schwarz Ede és fia. III. Kettős ekék után: Eckert H. F.; Gubicz László, a Schlick-féle vasöntöde, Pracner és Bächer. IV. Hármass ekék után: Clayton és Schuttleworth, Pracner és Bächer, Nicholson és társa Budapesten, Eckert H. F.; V. Altalajporhanyító vagy turó-ekék után: Umrath és társa Budapesten; IV. Kombinált eke után: Eckert H. F.

A díjazott ekék lajstromából az egyvasú és a mélyítő-ekék csoportjánál a magyar ekék diadalát is láthat-

juk egyuttal, mert ezeknél magyar czég: a Schlick-féle géppgyár nyerte el az első jutalmakat. Jelentékeny vívmány ez, oly kitünő és oly nagy vállalatokkal szemben, mint pl. Sack Rudolf, Eckert H. F., Clayton stb. — Hogy pedig e díjazás az érdemet leghűbben fejezte ki, annak kezessége egy a kiváló gazda-tekintélyekből alakított bíráló bizottság, valamint a bírálati eljárás. A bíráló bizottság ugyanis 12 hazai gazdasági egyesület tagjai és képviselőiből alakított u. m. az országos magyar, az erdélyi, a pest-, békés-, bihar-, csanád-, győr-, sáros-, sopron-, szilágy-, zemplénmegyei és a kecskemét vidéki gazd. egyesületek képviselőiből. A bírálati eljárás az eddigi és legutóbb az agárdi 1884-iki nemzetközi versenyen is követett eljárástól lényegesen különbözik; körülményesebb ugyan, de annál pontosabb és a tévedést az ítéletben még kisebb mérvre szállítja le. E bírálati eljárást Lázár Pál műegyetemtanár vezette be („Talajművelő eszközök” című jeles művében) s ő maga is jelen lévén, mindenütt megadta a kívánt utbaigazítást. Külön erőmérők is használtak s a bíráló bizottságoknak igen nagy segélyére volt azon valóban helyes intézkedés, hogy úgy az erőmérők kezelésére, valamint a bírálati új eljárás szerint teendő körülményes számítások végzésére 10 műegyetemi hallgató rendeltetett ki, kik mint műszaki segédek, eleven munkaképességük, gyakorlott és biztos számításuk által lehetővé tették a bírálat gyors végzését. —

Hogy a versenyt és kiállítást a földmívelési miniszter és főbb hivatalnokai és számos előkelőség is megtekintette s az érdeklődés igen élénk volt, azt napi lapjaink az illető napokban közölték. Hogy azonban a verseny helye, tekintettel egy a működő bizottságokra, mint a kiállítókra és a látogatókra — kik a roppant forgalmu hatvani vasuti indulóházra mint egyedüli főhadi szállásra voltak utalva — jól volt-e megválasztva, erről most már „post nubila Phoebus” hallgassunk. —

V. S.

* * *

A hatodik tenyészállatvásár, melyet a földmívelési miniszter az országos gazdasági egyesület segédkezésével rendezett május 9-én nyílt meg a marhavásártéren. Az érdeklődő közönség nagy számban jelent meg.

Grof Szapáry István elnök megnyitó beszédében hangsúlyozta a kiállítás fontosságát, kifejtvén, hogy a mezőgazdaság jelen fejlett helyzetében, nem elég a természetre bízni a tenyésztést, hanem okszerű kezeléssel kell előmozdítani egy a tisztát, mint a keresztezett fajták javítását. A kiállítás szépsége tanujele tenyészgazdaságaink emelkedésének.

Széchenyi Pál gr. miniszter megköszönte pár szóban a kiállítás elnökségének és rendező bizottságának fáradozását, mely a miniszterium feladatát annyira könnyítette, és azután megtekintette a kiállítást, melynek beosztása elég czélszerű, a mennyiben a szarvasmarhát a baloldali oldalbejáró mellett levő két köristállóban helyezték el, a juhok számára keresztben külön tágas faistálló épület, mely azonban eső ellen nem eléggé védett; a sertések a tulsó oldalon levő egyik istállóban, a gépek pedig részben a központi pavillonban részben az előtte levő szabad téren foglaltak helyet.

Legjobban volt képviselve a szarvasmarhák közül az allgani, pinzgau-i és simmenthali faj, míg magyar fajta az idén kevesebb volt a szokottnál.

A juhkiállítás, mint rendesen, úgy most is leggazdagabb merinojuhokban, míg husjuhokban kisebb számmal, de szép fajtákkal képviselnek. Külföldi tenyészetek (Szászország, Mecklenburg, Csehország, Morvaország) szép részvételt tanúsítottak.

A kevés sertés közt leginkább az angol irányuak érdemeket figyelmet.

A baromfiállítás gyengének volt mondható.

Pénzdíjakat nyertek:

A magyar szarvasmarhák csoportjában. A) bikák osztályában: I-ső díj (500 frank aranyban) Sennyey Lajos b. II-ik díj (300 frank aranyban) Losonczy Mihály. III-ik díj (200 frank aranyban) Szeniczey Ferencz. IV-ik díj (100 ar. fr.) Flöding Adolf b. A bikaborjúk osztályában: I-ső díj (200 fr. ar.) Szunyogh Szabolcs. II-ik díj (100 fr. ar.) Sennyey Lajos b. A tehének osztályában: I-ső díj (200 fr. ar.) Szunyogh Szabolcs, II-ik díj (200 fr. ar.) Szeniczey Ferencz. III-ik díj Szathmári püspökség. A nyugoti szarvasmarhák csoportjában A) A bikák osztályában: I-ső díj (500 fr.) Döry Zsigmond. II-ik díj (300 fr.) Zichy Béla gr. III-ik díj (200 fr.) Wolkenstein W. gr. IV-ik díj (100 fr.) Nádasdy Ferencz gr. B) Az egy éven auli bikaborjúk osztályában: I-ső díj (100 fr.) Zichy Béla gr. II-ik díj (50 fr.) Istvántelki földműves iskola. — C) A tehének osztályában: I-ső díj (400 frank) Légrady Károly. II-ik díj (200 fr.) Wolkenstein W. gr. III-ik díj Szeniczey Ödön.

Gyűjteményes kiállításért, — a mely a kiállításon versenyen kívül jelent meg, — Albrecht főherceg magyaróvári uradalmának a jury köszönetét fejezte ki.

A bivalyok osztályában I-ső díjat (15 arany) Szeniczey Ferencz összkiallítása nyert, több kiállító nem is volt.

A juhok csoportjában. a) A merino electoral-negretti osztályában. I-ső díj (250 fr. ar.) Károlyi Alajos gr. tötmegyeri juhászat. II-ik díj (100 fr. ar.) Hunyady Imre gr. tarányi juhászata. A fésűs juhok osztályában a) merino précoce soissonnais I. díj (150 fr. ar.) v. Colbe H. (Wartenberg), II. díj (100 fr.) v. Bolternstern (Batlevo), III. díj (50 fr.) Meister G. (Sänge-rau). b) francia irányu merinók. I. díj (50 fr.) Goedecke H. (Luzella) II. díj (60 kr.) Thun-Hohenstein Fer. gr. (Peruc) III. díj (40 ar.) Özv. Farkas Károlyné (Lekehalma). c) szövetségypajások. I. díj (150 fr.) Steiger Ottó (Leutewitz). II. díj (100 fr.) Gersdorff Rudolf br. (Parska. Elismerő oklevelet nyert: Losonczy Mihály (Tisza Deres.) — Angol husjuhok. I. díj (150 fr.) Chapman Sounders. II. díj (100 fr.) Sattig gazdasági tanácsos, III. díj (50 fr.) Thun-Hohenstein Ferencz gr. Keresztezések: I. díj (200 fr.) Károlyi Alajos gr. II. díj (100 fr.) Tarisch Kajetán, III. díj (50 frank) Erdődy István gr.

A sertések csoportjában: a) Magyar sertés 1. Kan sertésekre: I. díj (150 frt.) Wertheimstein Alfréd. II. díj (100 frt.) Wenckheim Frigyes gr. 2. Koczára: I. díj (150 fr.) Kohner Zsigmond. II. díj (80 frt.) Wertheimstein Alfréd. b) nyugoti sertés. Angol irányu tenyészetek. 1. Kan sertésekre; I. díj (100 fr.) Kapper Gusztáv, II. díj (60 fr.) Taris Antal, III. díj (50 fr.)

Ovye Henrik. 2. Koczákra: I. díj (80 frk. Esterházi Miklós gr., II. díj (50 fr.) Ovye Henrik.

A baromi díjazása nézve csak annyit említünk meg, hogy egy első rendű jutalmat Dr. Haller Károlyné nyert Kolozsvárról. F. S.

Az erdélyi gazdasági-egylet véleménye a gazdasági hitelszövetkezetekről.

A szövetségbe lépett gazdasági egyletek végrehajtó-bizottsága még a múlt évben küldé meg erdélyi gazdasági egyletünknek a hitelszövetkezetek alakítására felbívó átiratát. A tárgy fontosságánál fogva külön referensnek: Dr. Berde Áron tagtárs urnak adatván, annak alapos munkálata nyomán a következőket közölhetjük:

Egyesületünk előtt ismeretes, hogy hitelszövetkezeteket Németországban Schulte-Delitsch és Raiffeisen még e század közepén alakítottak iparosok számára ugyan, de a minőket mezei gazdák számára is lehet alakítani.

Tudja, hogy ma már Schulte-Delitsch-féle szövetkezet 3550 Raiffeisen-féle 123 működik szép sikerrel Németországban és azok mintájára ugy Olasz, mint Franciaországban egymásra keletkeznek a hitelszövetkezetek. Ismeri, hogy a Schulze-féle szövetkezetek részbetétek alapján s azok a korlátolt egyetemleges felelőség mellett alakultak, a törzsbetétek után a rendes kamaton felül még csekély osztalékot is adnak.

A Raiffeisen félek betét nélkül ugyan, hanem 600 szövetkezett tagok korlátlan felelőssége mellett jöttek létre. Ez utóbbiak csak is a hitel közvetítésére szolgálnak, míg az előbbieket emellett még maguk is adnak kölcsön. Raiffeisen a nyereszkesedést egészen kizárja, míg Schulze-Delitscht annak bizonyos mértékét megengedi.

Gazd. egyletünk elismeri, hogy a szövetkezeti forma a hitel közvetítésére bizonyos feltételek mellett előnyösebb, mint a nyereszkesedésen alapuló részvénytársaságé, az ilyen pénztintézetek lehető nagy nyereségre törekedvén a betételek és kikölcsönzések kamatai közt elég nagy diferenciák tartatnak fenn, fizetvén maguk a betétek után 4—5%-ot, fizettetvén maguknak a kölcsönök után 7—10%-ot. S hábár a váltóhitel minden terheit a három havonkénti váltó megújítást, kezesek állítását stb. kölcsönző feleikre róják, előnyösek azért, mert mindig készfizető pénztárai a hitelképes közönségnek. De a nemzeti vagyon egyesek közti megosztására rossz befolyást gyakorolnak, a mennyiben a gyengébbeket — az adósokat még gyengébbékké, az erőseket — a tőketulajdonosokat még erősebbékké teszik nagy osztalékok nyújtása által.

Ha az a roppant összeg, melyet ily intézetek a rendes kamaton felül osztalék gyanánt részvényeseiknek évenként kiosztanak és 25 év óta kiosztottak, közczélokra lenne fordítva: mily üdvösen hatnának és hatottak volna Magyarország culturájára!

Ezt érzi, ismeri Magyarországon minden gondolkozó

hazafi s azért keres oly hitelformát, mely e hátrányokat nélkülözze. A németországi példa után méltán a hitelszövetkezetekre gondoltak, de aligha nem csalódnak. Az erdélyi példák legalább azt mutatják, hogy csalódnak, a mennyiben a szövetkezetek a hitel áldásai helyett annak rombolásait terjesztették ezen országrészben a földművesek között.

Erdélyben ugyanis ez időszertint 53 hitelszövetkezet van. Működésüket legtöbbszörre következőleg folytatják: Kölcsönt valóságos betét nélkül is adnak. Ez ugy gyakoroltatik rendesen, hogy a kölcsönkérő a kölcsön kapott összegnek kétszerese fizetésére kötelezi magát, annak fele mint betét az intézetnél visszatartatik. Például a ki 100 frtot kap tényleg kölcsön, az 200 frtial lesz adós, neki pedig van képzeletileg az intézetnél letéve 100 frtja. Ez formailag egészen helyes, de nem az eredményében. Mert az adós fizet a szövetkezetnek 200 frt után 8%-al 16 frtot, a szövetkezet leszámít neki 100 forint betéte után 5 frtot, fizet tehát az adós tényleg 100 frt után 11% kamatot. Ennél még súlyosabb kamatot is fizettetnek némely szövetkezetek. Gazdasági egyesületünk tudja, hogy ez megkerülése a törvénynek, mely magában véve is rosszalandó, de veszélyes következményeiben is. Erre nézve kiáltó példa előttünk Kolozsvár város külvárosi földműves népe, mely egykor kitűnt kiváló sok szép ökrével, példányszerű teheneivel. Ma már ökre egy külvárosi gazdának sincs, s a mi a kezében van, az sem az övé; a kölcsönzés és a kezeség sok jó módu családot tönkre tett. A vagyoni bukás maga után vonta az erkölcsi romlást is. És mind ez egy oly városban és oly emberekkel történt meg, hol a keresetnek számtalan módja van; a nők kitűnő kertművelők, vetemény és tejárusok, a férfiak jó földművelők és állattenyésztők és aránylag értelmesekek is.

Gazdasági egyesületünk tapasztalatai szerint a hitel még a szelidebb formájában is aránytalanul többet ártott, mint használt, a hol azt a földművesek igénybe vették. Ez természetes is. A műveletlen földműves elfelejti, hogy a kölcsön kapott vagyon nem az övé, hogy az csak használatra adatott neki, melyet előbb-utóbb vissza kell adnia.

Magát vagyonosabbnak véli kölcsönzés után s többet megenged magának, a kölcsönt élvezetre is használja s ebben vagyoni állapotát aláassa. Ily tényállás mellett mi a földműves népnek azt vagyunk hajlandók tanácsolni, ne csináljon adósságot, tartózkodjék még jó számítás mellett is a hitelhez folyamodni, mivel a kamat tartozás fizetése bizonyos és súlyos, az ő jövedelme pedig bizonytalan s beruházás után is egy ideig nem akkora, hogy abból a kamat is kiteljék és még élni is lehessen.

Ily tanács az által is van indokolva, hogy a mi tapasztalataink szerint a rendet tartó földműves nálunk ritkán is szorul kölcsönre. A hagyatékokat az örökösök in natura osztják meg egymás között, a pénzbeli kielégítés nagyon ritka eset, mivel az ősi vagyonhoz mindenki ragaszkodik, főképen a székelyek. Kárvallás, építkezés stb. eseteiben az ingó vagyonhoz, mint tartalék tőkéhez nyulnak, s a társa-

dalmi segély — a kaláka is, ezért kölcsönöz. A kiházasítás, temetés stb. költség is, szintén hasonló forrásból szoktak fedeztetni. Aztán a földmives, ha elszegényül, vagy kifogy ingóságaiából, felnőnek a gyerekek s azokban a gazdasági erő — a munka felgyarapodik, az elesett gazda ismét lábra áll, ha t. i. lába alól a föld az ingatlan birtok el nem veszett. Ez arra tanít, hogy a földmivesek előtt a hitelt nem szabad könnyen hozzáférhetővé tenni, és megengedni, hogy a hitel jövedelmein felül még birtokát is megtámadhassa.

Gazdasági egyeletünk fontolóra veszi azt is, hogy Erdélyben a székely megyék kivételével ritka falusi község van, a hol a községek gyér népessége miatt hitelszövetkezetet alkotni lehessen; a műveletlen ember gyanakodó, nem bizik egymásban és solidáris kötelezettséggel nem lép társaságba, ha a kötelezettség csak csekély összegre is van korlátozva. Ezen kívül rövidlátó, csak a jelennek él s azért oly betéteket önként nem tesz, melyből netán előnyt csak évek után láthat.

Továbbá megfontolja azt is, hogy Erdélyben, kivéve a székely földet, hol urbéri föld tényleg is igen csekély mennyiségű volt, a birtok átszállás — elharácsolás — a felszabadulás után csakhamar végbe ment és most már ritkán fordulnak elő földmives birtok eladások; hogy a földmives, ha józan háztartásában és szorgalmas a munkában, fennbirja magát tartani; igaz, hogy sokat dolgozik és sokat is nélkülöz, hogy az állannak is, megyének is, a községnek is, az egyháznak is és a családnak is eleget tegyen; de hát mozgás az élet — mondják a tudósok, s a földművesnek is szabályt kell követnie, ha adós nem akar lenni.

Ha a „kisbirtokos“ elnevezés alatt azokat a földműveseket értjük, a kik magok mivelik és dolgozzák birtokaikat, az esetben az ilyenek számára szánt hitelszövetkezet nem oly égető kérdés, mint lenne a kisebb birtokú nemesség, az 50—250 k. hold birtokosai számára. Ezek közül már is sok elpusztult; ezek nagyobb kulturájoknál fogva, inkább tudnának helyesen élni a hitellel s ezek nagy részére nézve a czélszerűen szervezett hitel talán mentő eszközzel szolgálna. De ezek hitelszövetkezeteket egymással nem alkothatnak, mivel egyenként, vagy kis csoportonként vannak szét-szorva különböző községekben.

Ezek számára inkább törvényhatósági hitelszövetkezet nyújthatna hathatós segélyt. Gazdasági egyeletünk előtt úgy tűnik fel, hogy a megyénként alakítandó, az összes községek köteles és egyesek önkéntes betétein nyugvó s a közigazgatási bizottságok felügyeletére bízott, megyebeli ép jellemű cautionatus és szakértő igazgató vezetése alatt álló, a törvényhatósági, különben is takarékpénztárilag kezelt mindenféle betétek gyümölcsötzetését is eszközöző hitelszövetkezetek, ha nem több, de annyi garantiát nyújtanak a disponibilis tőkék tulajdonosainak, mint egy-egy kereskedőből lett pénzügyi igazgató.

A kamatozásra szánt tőkék tehát, minők a tanodák és más culturalis és jótékonyági célokra alapított tőkék, ezen bankokat még nagyobb bizalommal felkeresnék, mint a rész-

vénytársasági pénzügyintézeteket. Ily bankok a kölcsön és betét kamatait egymáshoz nagyon közel hozhatnák; differenciát a kettő között csak az igazgatási költségek hordozása és mérsékelt tartalék tőke alakítása tekintetéből kellene tartaniók, a mi 1%-nál többre alig rugathatna; ha pedig nagyobb kamat differenciával dolgoznának, azt egyedül szerencsétlenségek enyhítése indokából tennék. Ily pénzügyintézetek mellett az erősebb nem zsákmányolhatná ki a gyengébbet, a pénzhatalom nem vethetné hatalma alá a földbirtokot. Ez az eszme, ha gyakorlati kifejezésre jutna, nem kalmár, hanem közgazdasági, nem kizsákmányoló, hanem minden irányban igazságos közvetítője lenne a hitelnek. Gazdasági egyeletünk ezt az eszmét megvalósítás végett teljes bizalommal ajánlja a szövetségbe lépett gazd. egyletek végrehajtó bizottságának a figyelmébe.

Elismerjük, hogy törvényhatósági ily szövetkezeteket kormánysegély, helyesebben cooperatio nélkül létrehozni nem lehet; s ha mégis ily alapon nyugvó pénzügyintézetek mellett emelünk szót, azt abban a hitben tesszük, hogy ekképen a hitel nem csak gyorsabban, hanem sikeresebben és a mi földolog: jótékonyan fog segélyére jönni a hitel segélye után vágyakodóknak.

Sietünk egyszersmint kijelenteni azt is, hogy mi az önszegély elvén alapuló hitelszövetkezetek eszméjét magában véve és bizonyos népesedési és culturalis viszonyok közt nemcsak egészségesnek, hanem ha az hí marad a maga valódi feladatához, jótékonyak is tartjuk. De ki akarjuk emelni a szövetkezetek aberratioit — és az ez iránybani szükséges segélyt.

Ha szövetkezetek akár a korlátolt, akár a korlátlan felelősség elvén községenként alakulnak, remélni lehet, hogy szigoruan meg fogják bírálni a hitelért folyamodók hitelszükségletét és hitelképességét, ezáltal mérsékelni vagy talán el is távolítani bírják a hitellel való élés veszélyeit és biztosítani annak jó haladását a hitelhez folyamodni kénytelen földművesek számára is.

Erdélyben 53 szövetkezet van, melyek a megyék közt így oszlanak meg:

Háromszék-megyében van	4
Csik	1
Udvarhely	2
Maros-torda	1
Torda-Aranyos	3
Kolozsvár	3
Szolnok-Doboka	3
Alsó-Fehér	1
Hunyad	1
Kis-Küküllő	1

tehét 20 szövetség közvetíti a hitelt a magyarajku földművesek számára. A többi a nagy községekben lakó száz és ottani oláh földművesek számára teszi szolgálatait. Az erdélyi gazdasági egyelet nincs ugyan szerves összefüggésben az erdélyi megyei gazdasági egyesületekkel, a magukat isó-lálni szerető százszokkal még kevésbé; azonban mivel van-

nak tagjai az egész országrészben szétszórva, minden erővel rajta lesz, hogy főképen az ugynevezett Székelyföldön, a hol népes községekben aránylag művelt földművesek vannak, új hitelszövetkezetek is alakíttassanak s a meglévők is lehetőleg reformáltassanak.

Ugy véljük, hogy a nyereszkeskedést kizáró, inkább humanitárius földművesi hitelszövetkezetek összefüggésben a törvényhatósági szövetkezetekkel, a mely viszont az osztrák-magyar bankkal lenne hitelviszonyban, jótékonyan működne.

A vagyoni vagy jelzálog-hitelre nézve a községi és törvényhatósági hitelszövetkezet a magyar földhitelintézet-tel, vagy az osztrák-magyar bank jelzálog osztályával léphetne összeköttetésbe. Hogy az összeköttetés hasznos is legyen, ki kellene eszközölni a) hogy 1000 frtos törlesztési kölcsön is adassék, b) hogy az 1000—5000 frt kölcsön pénzben és ne záloglevelekben adassék, c) hogy a magyar földhitelintézet a közvetítés könnyebségi és olcsóbsági tekintetéből Erdélyben fiókot vagy irodát tartson, a mely az adósok vagyoni viszonyait is figyelemmel kísérhetné; d) hogy a kölcsön alapjául ne a kataszteri jövedelem alapján kiszámított érték, hanem a birtok forgalmi értéke vétessék, a melyre nézve a közvetítő községi vagy törvényhatósági hitelszövetkezetnek mindig nyilatkozni kellene.

A fennebbieken a következő nézetek mellett van állás foglalva:

1. A hitel a földművesekre nézve általában véve nem előnyös; a mostani hitelszövetkezeti forma mellett pedig épen hátrányos

2. A nyereszkeskedést teljesen kizáró, tehát a Kaiffeisen féle hitelszövetkezetek jótékonyak lehetnének, de ilyeket, vagy csak a betétekre szorított, tehát korlátolt, vagy betét nélkül, de korlátlan egyetemleges felelősség mellett lehetvén állítani, ilyeneket Erdélyben inkább csak a székely vármegyékben lehetne alakítani.

3. A régi magyar vármegyékben nagyobb szükség lenne a törvényhatósági szövetségek felállítására, melyben minden község a községi regale jövedelem egy évi mennyiségével, a birtokosok pedig 50 frt részbetétekkel vennék részt. Ezek a közigazgatási bizottságok felügyelete és felelőssége alatt állanának; a törvényhatóságnál levő közigazgatási és árvali betéteket is kezelnék stb.

4. A törvényhatósági szövetkezet az osztrák-magyar bank fiókaival hitelviszonyban állván, olcsó hitelhez juttatná tagjait.

5. A jelzálog hitelt is közvetítené. —

A tej kezelése az eladásig.

(Kivonat az orsz. tejgazdasági felügyelőség közleményeiből.)

A tejtermelés üzletszerű kezelése a legutóbbi időkig csak is nagy városok környékére szorított s ott is a legkezdtelegesebb módon folyt, minek természetesen megvoltak a maga okai, most azonban, midőn jó közlekedési utaink a tejértékesítést nagyban fokozzák, a tej különböző feldolgozására szövet-

kezetek alakulnak, annak üzletszerű kezelése előtérbe lép. Hogy mindazonáltal a tejgazdaságokkal foglalkozók nem mutatnak fel valami nagy eredményt, azt abban kell keresnünk, hogy tehenészeinknél jórésben hiányzik a szakértelem, továbbá egyes körülményekre nincsenek valami nagy tekintettel, így pl. a tisztaságra, az istálló berendezésére; sok helyt meg a lelkiismerethiány is előfordul, a mennyiben beteg tehenek tejeit a jó, tiszta tejjel összekeverik. A takarmányozásra a legtöbb helyt nem fektetnek súlyt, pedig csak egészséges és tiszta takarmányból várhatunk megfelelő tejet. Olyan takarmányt, mely a tejnek bizonyos izt kölcsönöz, alkalmazni nem szabad.

„Ha tehát tejtermeléssel foglalkozunk, mindenekelőtt arra legyünk tekintettel, hogy marháink egészségesek legyenek s olyan takarmányt kapjanak, mely a tejnek sem különös izt, sem kellemetlen szagot nem kölcsönöz; ezekkel együtt járjon a tisztaság, melynek az istálló környékén kell kezdődni, az istálló belsejében fokozódni, a fejsnél, a tejkezelésnél a netovábbat elérni.“

Fejés után, melyről lapunk múlt évi 24-ik számában volt tüzetesen szó, a tejkezelésre kell nagy gondot fordítani a gazdának, mert sok esetben a tisztátalanság, a rozsd edények használata az egész tejmennyiséget értékesíthetlenné teszik. De lássuk előbb az alkalmazásban levő edényeket. Nálunk általában, különösen vidéken, a faedények vannak elterjedve, minnek egyedüli előnye az olcsóság; mi azonban mellőzendő, ha tekintetbe vesszük, hogy a faedények a mosásra alkalmazott vizet, valamint magát a tejet is magukba szívják, mit azután nehezen lehet eltávolítani, sőt erjedésbe mennek és a tej gyors megalvását okozzák. Sokkal előnyösebbek a czzinnel bevont pléh-edények, melyeknek csak az szolgál hátrányul, hogy jó hővezetők lévén, a tejszállításra így nem alkalmasak, min azonban úgy segítünk, hogy az edényeket vesszőből font kosarakba tesszük s így a czél el van érve. Előnyül hozható fel az is a pléh-edényeknél, hogy azok a szállításközben elzárhatók s így a tej hamisítása nem fordulhat elő, míg a szokásos köcsög vagy nyílt fakupákban való szállításnál a hamisításán kívül még a tej tisztán tartása is kétséges, a mennyiben könnyen behullhat por s egyéb gaz. A tejszállításról szólva, meg kell jegyeznünk, hogy azt legczélzerűbben ruganyos kocsikban eszközölhetni, mi kizárja a tejnek erős felrázását, természetesen kerülendő a göröngyös ut és szükséges a lassu hajtás. Nagyobb-mérvű tejtermelésnél a tejkezelésre feltétlenül szükséges egy tejkamarát beállítani. A tejkamarát magasan fekvő tiszta helyre kell építeni, távol az istállótól, nagyságát a tej mennyisége szabályozza, de bármily kicsire is szabják, magassága legalább is 3 mrt elérjen, világos és szellős legyen. Kiváló gondot kell fordítani a kamara talajára, mely vízhatlan legyen, nehogy a kiömlött tejet magába szívja; leginkább megfelel erre a czélra a cement burkolat. A talaj lejtőssége egy pont felé kívánatos, hogy ott a mosásra alkalmazott víz elvezethető legyen. Tisztántartási szempontból legjobb a kamara talaját, valamint a tejes-edényeket forróvízzel, kefével surolni s az edényeket hidegvízzel kiöblögetve, felfordítva száradni hagyni. A faedényeket, valamint a horpadt pléh-edényeket hetenként legalább is egyszer

2—4% kettős szénsavas szódásvizel kell kimosnunk, hogy a likacsokban és a horpadásokban lerakodott savanyosodó tejet eltávolítsuk.

A tejjel megtelt fejtőedényt az istállón kívül álló gyűjtőedénybe kell vinni, mert meleg tej a beleesett piszkot gyorsan feloldja és minden idegen szagot magába vesz. Igen czélszerűek a kettős szűrőlemezzel ellátott gyűjtőedények. A tejet innen a kamarába szállítjuk, hol, ha az értékesítés nem azonnal történik, azt le kell hűteni, nehogy különösen nyáron, savanyodás álljon be. Kis mennyiségű tejnél a hűtés könnyen keresztülvihető, a tejes edénynek egyszerűen hideg vízbe állítása által; nagyobb mennyiségűnél azonban a hűtőkészülékek ugyszólván nélkülözhetlenek; igen jó sikerrel használják a Lawrence és a Körslerféle hűtőket. Az így lehűtött tej 12—18 órán is édesen marad.

A tej fölözése két módon eszközölhetik; 1-szor ha a tejszín mellett félkövér tejet akarunk nyerni, ez esetben a tejet lehűtve 6—8 óráig állani hagyjuk s akkor lefölozzük; a viszsamaradt félkövér tejet pedig olcsóbb áron közhasználatra bocsátjuk, vagy pedig félkövér sajt készítésre használjuk; 2-szor ha a tejet teljesen le akarjuk fölozni, itt két pontot kell figyelembe tartani: a) a tejföloző edényekbe lágyemelegen leszűrt tejet a lehető gyorsasággal 6—8° C-ra hűtsük le; b) a teljes kifölozésre szánt és hűtőbe helyezett tejet minden rázkódástól lehetőleg óvjuk, mert a tejszín tökéletes kiválását az nagyban gátolja, ott, hol nincs elegendő víz, lapos edényekben 11—15 C° hőmérsékű tejkamrába helyezzük el a tejet; ha azonban elegendő víz áll rendelkezésünkre, ott fakádakat vagy czeementtel készített medenczéket vízzel megtöltve, beállítjuk a tejet; gondoskodnunk kell arról, hogy a víz mindig friss legyen, mit legczélszerűbben úgy lehet elérni, ha a vízvezető csövet a medencze fenekéig vezetjük le, hogy a friss víz alólról hatoljon fel, míg a felesleges víz a meghatározott vízmagasságnak megfelelően készített nyíláson kifolyik. A hűtésre alkalmazott víz 8—10° C nál magasabb hőmérsékletű ne legyen, különben a jég alkalmazása elkerülhetlen. Az így lehűtött tej 24—36 óráig is édesen marad. A fölozésnél tekintettel kell lenni a hőmérsékre is, tapasztalatok szerint legalkalmasabb 8—10° C-nál azt alkalmazni. A fölozendő tejet sohasem szabad megsavanyodni hagyni, mivel ezen esetben a tejszínből nem tudunk izletes, piaczképes vaját előállítani, hanem a mint észre vesszük, hogy a tej savanyodásnak kezd indulni, azonnal lefölozzük; ezen esetben a tej zsirtartalmának 78—86%-át nyerjük, ritka esetben 94%-át is, a teljes zsirtartalmát soha. A fölozött tejet sajt készítésre, borju- és sertéshizlalásra czélszerűen fel lehet használni.

Ezzel elmondtuk a tejkezelés szabályait, miből önként következik, hogy a tisztaságra és a tej gondos és erélyes lehűtésére nagy súlyt kell fektetnünk.

Még csak a tej romlásáról emlékezve meg röviden, azt 3 okra vezethetjük vissza, a) a helytelen és tisztátlan kezelésre; b) a rosz takarmány etetésre; és c) az állatoknál előforduló betegedésekre; ezekre nagy figyelemmel kell lenni s ha egy

tehénél hibás tejet találunk, azt külön kell tennünk, különben az egész tej mennyiség értéktelenné válik. —

Talajjavítási munkálatok.

Gazdasági egyletünk elnöke nmlgu Báró Kemény Gábor ur a felső gortva-völgyi talajjavítási munkálatokról emlékiratot nyújtott be a földmívelési miniszterhez, melyet a „Gazdasági Lapok“ után egész terjedelmében közlünk.

A Gortva patak mentén, Feledtől és Kisfaludtól kezdve felfelé egész Hidegkutig és Czeredig általán véve rosz rétek voltak. Nem mintha nem termettek volna szénát és sarjut, mert különösen térfogatra adtak elegendet. De ama réti kaszálók, habár egyszer-másszor itt-ott löhere is volt rajtuk és pedig vörös-here, (*trifolium pratense*) és méginkább svéd-here (*trif. hybridum*); legnagyobbbrészt sáét termettek és igen hőven bába-guzsalyat (*equisetum*). — Még csak pár évvel elébb nem termett a Gortva rétjein egy maroknyi takarmány is, melyhez hozzányult volna a szarvasmarha; a juh válogatott belőle, csak a ló ette jól. Talán ez volt egyik oka, hogy ezen vidék a szarvasmarha felett tulajdonomlag lovat teyészített.

A keskeny 200—400, vagy legfeljebb 600 méter szélességű Gortva-völgyben a dombok aljánál egyik és másik oldalon egy-egy sor forrás vonul végig, melyek a kaszálókat vadvizekkel tették, annyival is inkább, mert a Gortva a maga szabályozatlan folyásában épen nem mindenütt a legalsóbb vonalon haladt; sőt rendes megállandósult medre nem lévén, gyakori kiöntéseikor a folyása körüli helyet töltötte fel. Általán véve a Gortva partjai a rétnék magasabb vonalain voltak. Annál nehezebben húzódtott le a dombok tövében levő források nedvessége. A hova pedig a Gortva kiöntvén, a maga durvaszemű homokkő törmelékét lerakta; ott már épen éveken át csak bábaguzsalyt termett, vagy mint valami mezőben sivár porond, kopaszon állott a hely.

A legelső javulás ajnácskő-bataházi birtokomra nézve abban rejlett, hogy az ajnácskői tagosztály folytán a Gortva árka ott szabályoztatott, kiásatott. Azóta valami nagyobb segítségre a víznek nem is volt szüksége, mert a Gortva mentének, valamint a bele torkoló apróbb völgyeknek nagy esése van, tovább mosta a saját ágát.

Ugyanez tapasztalható most a Gortvának Ajnácskő és Bataháza felett Almágy, Dobfenék Bakóháza, Bást és Hidegkut határában való szabályozásánál is.

A javulás második lépése volt, hogy miután a Gortva medre az ajnácskői határban kiásatott és szerencsémre azon a vízfolyás még egy pár lábnyit mélyített, ez lehetővé tette a balparton, melyen réteim nagyobb része fekszik, egy vízlecsapoló árok ásását, mely a rétek egy részének javára vált. Még mindig nem harapott azonban bele rétem terményébe a szarvasmarha.

Azóta a következők történtek:

Réti kaszálóm az almágyi határtól mintegy 2000 méter hosszban nyulik lefelé, szabálytalan vonallal a Gortva völgyén. Legfelső csücske, alig pár száz négyszögméternyi terület, a Gortva folyása és a megyei kövezett ut között fekszik. Ezen kis csücsök adta meg lehetőségét a lejjebb fekvő kaszáló résznek.

mintegy 400—500 méter távolságban kezdve, az öntözésre. A Kvassay kulturmérnöki főnök ur által igen ügyesen és mint a tapasztalat igazolja, gyakorlatiasan készített öntözési terv szerint ama legfelsőbb rétbirtok részecskén egy zsilip készült, melylyel a Gortva vizének megfelelő része egy körülbelül 2 méter mély rövid árkon, a megyei ut általunk hatósági engedéllyel megmelyített árkába vezetetik és azon foly mindaddig, míg rétem színvonalára ér; innen lefelé egy öntöző árok vonul el a Gortva balpartján lenyúló rétemnek szélén, melyből tiltókkal lehet a vizet a kaszálónak megöntözendő részeire rendre vezetni. A leszivárgó viz felfogására és levezetésére az újabb mérések szerint kijavított és egyenletes esést nyert levezető árok szolgál.

Megöntözni tudok ezen berendezéssel mintegy 32 k. holdnyi rétet, került az öntözési berendezés mintegy 800 frtba, tehát kat. holdanként mintegy 25 frtba.

Az öntözés jó hatása nem tűnt mindjárt szembeszökőleg ki. Nemcsak azért, mert mint a tapasztalás igazolja, kezdetben igen kis mértékben öntöztünk és különösen nem fordítottunk kellő súlyt a szeptemberi öntözésre és nem csak azért, mert kezdetben nem vezetett el kellő gonddal az öntöző viz minden pontokra, hanem azért is, mert egy pár év kell arra, hogy a haszontalan körök és sáték, meg a káros bába-guzsaly helyet adjon a lóherének és főleg az édes takarmányt adó réti füveknek; — és azért is, mert nem elég csak öntözni, hanem a sovány réteket, vagy legalább is a rétek sovány helyeit meg kell javítani.

Az 1886-iki az első év, melyben eddig kórós és kopasz rétem rendes pázsit alakot nyert és nem csak ló és juh által szívesen fogyasztott, de szarvasmathának is kellő jó takarmányt adott.

A minőség tehát meg van, a mennyiség még most sem kielégítő, folytatni kell a rét javítását.

Az előadottakkal azonban főleg az öntöző- és vízlevezető-árok között levő részen volt segítve; a vízlevezető-ároktól délnyugatra és nyugatra eső rész, mely a vízlevezető-árok és a megyei ut között nyulik el, még kulturában nem részesült. Ezen rész pedig nagy mértékben igényelte a segítséget, mert a rét szélén, az ut hosszában több helyt volt forrásos hely és inkább megérdemelte a költséget, mint a Gortva patak közvetlen szomszédságában levő öntések, mert délnyugatra és nyugatra a rétből már régebb idő óta rendszeresen mivel és így jobb talaju területek, egy pár kis völgy vonul el, a melyekről lefolyó viz és iszap már nem rontott, hanem javított. Rétemnek talaja ezért mintegy a vízlevezető-árokig az uttól, sokkal humusosabb, agyagosabb, jobb talaju, mint a két árok köze.

Elhatároztam tehát ezen részen az alagsövezést megkísérteni.

A kulturmérnökség útján 1884. tavaszán egy kézi alagsöcsősját nyertem használatra a nm. miniszteriumtól.

A cső készítése előbb bajjal járt. Nem volt emberem, ki tudta volna a csőkészítés módját, és helyben minden keresés dacára is nem akadt oly agyag-föld, melyből kifogástalan alagsöveket lehetne készíteni. Előbb egy fazekast alkalmaztam a csőkészítéshez. Tisztességes ember volt, de munkája drága. Agyagföldet Zsaluzsánból hozattam. Ez a föld kitünő, de egy

waggonnal belőle 60 frtnál többbe került. Egy waggon földből pedig nem lesz több 4—5 ezer csőnél. Ez is drága. Betanulták azonban itt a téglavető czigányok az alagsö készitést. Ez a munkát tette olcsóbbá. Reá jöttünk, hogy kétharmad idevaló agyaghoz egyharmad zsaluzsáni agyagot téve, már igen jó földet ad. Ez az agyagot tette tetemesen olcsóbbá.

Az alagsövezést rétemnek legalsó, Ajnácskő felől való részén kezdtem a vízlevezető árok és az ut közötti részen 1884-ben. Ez oly jó eredményt mutatott, hogy 1885. tavaszán folytattam a fürdő-épületig, mindig a vízlevezető árok és az ut között; 1886. tavaszán pedig, miután a vízlevezető árok és az ut között a munkát felvittük egészen az öntöző árok kiindulásáig, átmentünk a vízlevezető árkon és így az öntözhető rétből is, lefelé a fürdőépületekig, alagsöveztettem mintegy hét holdnyi területet.

Jelenleg alagsövezve van ezen tanyán egy mellék kis völgyben levő, mintegy 2—4 kat. holdnyi területen és egynehány száz négyszög ölnyi területet képező marhaállón kívül a vízlevezető árok és az ut között mintegy 13 kat. hold, öntözhető mintegy 7 kat. hold, összesen tehát mintegy 23—24 hold.

Az eredmény az, hogy rétemnek legnedvesebb forrásos része is megszűnt vadvizes lenni. A sáté-félék és ranunculusok, melyek ezen részen bőven voltak, pusztulóban vannak; a lóhere és réti füvek tetemesen szaporodtak. Bábaguzsaly viszonyosan kevesebb volt a rétnél televény és agyagosabb részein a vízlevezető árok és az ut között, mert az a durva szemű, száraz Gortva öntéseket szereti mindenek felett.

És most lássuk a költséget.

Hogy igen keveset ne számítsak, mondjuk, hogy 12 ezer különböző nagyságu alagsökhöz kell egy waggon zsaluzsáni föld, a mi 60 frtba kerül. Ebből esik egy ezerre 5 frt.

Az alagsö készítésért fizetek ezerért: az 1 láb átmérőjűért 7 frtot, a 2 láb átmérőjűért 8 frtot (ez az, a miből legtöbb kell), a 2 1/2 láb átmérőjűért 10 frtot (ebből kevés kell). Átlag lehet 8 frtot venni.

Egy öl alagsö-árok kiásásáért és behányásáért fizetünk 10 krt.

Ezenkívül kell az alagsö kiégetéséhez némi fa, de az igen csekélység, mert az alagsö egy nap alatt kiég. Van egy kis külön munka a csövek lerakásával, kell némi kevés kő az alagsö-vonalaknak a gyűjtőárokba torkolásánál és végre vannak a felügyeleti költségek.

E legutóbbiakat a számitásból kihagyva, egy holdra a költségek itt következőleg alakulnak, egyre-másra 160 öl árok ásása lévén szükséges:

1. 160 öl árok ásása és behuzása	16 frt.
2. mintegy 1000 cső készitése	8 "
3. zsaluzsáni agyag 1000 csőhöz	5 "
4. fa, kő, berakás, fuvar	3 "
Összesen	32 frt.

Ugy tapasztalom, hogy ezen árak mellett és az idevaló viszonyok között két, legfeljebb három év alatt az alagsövezés teljesen kifizeti magát. Szándékozom is azt folytatni. És köszönettel tartozom a kulturmérnökségnek, névszerint Kvassay Jenő

osztálytanácsos és Domoszlai Ede főmérnök uraknak, kik ezen részirtokomnak műveltebbé, lakályosabbá tételére és törzsértéke emelésére szakavatottan és készségesen adták meg a kellő terveket és utasításokat. —

Ajuácskő.

Báró Kemény Gábor.

Köztérhidak.

Ha figyelembe vesszük a miveltebb európai államok kutatásai és tapasztalatainak eredményét, arról győződünk meg, hogy nem elég az, mit eddig mi állategészség-rendőri tekintetben kormányunk nagy fáradozásai mellett is érvényre emeltünk.

Az állategészség-rendőri intézkedések azok, melyeknek tökéletesítése és szigorú végrehajtása nélkül, nemcsak állatállományunkban, hanem népünknel is kiszámíthatlan veszteségek állanak elő. Hazánkban ugyan ma már örömmel és megelégedéssel constatálhatjuk, miszerint a tudományos kísérletek beigazolása folytán sok tekintetben a szakértők véleménye irányadó, de fájdalom, egyes törvényhatóságokban még mindig nem veszik elég szigorral figyelembe az állategészség-rendőri intézkedéseket.

Reánk nézve a kifejtett közlekedés és más viszonyok következtében elvitázhatlan, hogy magtermelésünk mind kevésbé fizeti ki magát és tulajdonképeni hivatása országunknak: az állattenyésztés. Ez azonban bármily szépen fejlődjék is, ha a külfölddel és főleg nyugattal szerződési viszonyba nem léphetünk, magunk részére nagyobb lévén tenyésztésünk a szükségletnél, ársökkenések állanak be. Hogy azonban magunknak utat nyissunk és megnyitassanak előttünk azon sorompók, melyek ez ideig elzárva voltak, szükséges okvetlenül gondoskodnunk, hogy a lehető legszigorubb óvintézkedések léptessenek hazánkban is életbe. Az óvintézkedések nemcsak a külföldért, de hazánk közegészségügyi viszonyai érdekében is szükségesek, ha számba vesszük a szarvasmarhák, sertések és más apró állatoknál előforduló ragályos betegségeket, és pedig: lépfenét, ragályos tüdőlobot (ragadós tüdővész), veszettséget, sertés-orbánczt, borsókat stb.

Nagyon is ismeretes előttünk, hogy az idézett egyes betegségeken szenvedő állatok vére emberbe ojtva, mily veszélyt hozó lehet; ennél fogva nagy elővigyázattal kell lennünk a köztérhidak berendezésénél, hogy az állatok életben és levágatások után szakértő közegek által megvizsgáltassanak.

Az 1874. évi XX. t.-cz. 25. §-a egyenesen és határozottan rendelkezik, hogy szarvasmarha csak is köztérhidon vágassék le; a sertések és más szuró-állatok levágásáról azonban nem rendelkezik és így ezek az ország nagy részében még a leszuratás előtti vizsgálat tárgyát sem képezték.

Most már az új törvényjavaslat 14. §-a ezekről is megemlékezik, még pedig olyformán, hogy ha juhok, kecskék és sertések leszuratnak, a mennyiben az mint ipar üzetik, az állat egészségi állapota a leszurás előtt és után a hatósági állatorvos által megállapítandó. Hatósági állatorvos hiányában e célra vágatási biztos alkalmazandó.

Ezen intézkedés keresztülvitele már azért is szükségeltetik, mivel jólekiismerettel és őszintén bevallva, állíthatjuk, hogy főleg a sertéshus élvezete folytán még többi megbetegülés jöhet létre, mint a marháé után; ezt igazolja az is, hogy a sertéseknél nagyon is gyakori a lépfene, sertés-orbáncz és ragályos tüdővész, és főleg a két előbbi kórfolyam nagyon gyorsan lefolyós a meglepett sertések nem ritkán ép a legutolsó elhullási perczen szuratnak le, s husuk vizsgálatlanul kiméretik.

Az új törvényjavaslat nem terjed ugyan ki határozottan arra, hogy a szuró-állatok köztérhidon vágattassanak le, de mulhatlanul megköveteli, hogy a vizsgálatok a levágatás előtt és után megtörténjenek; ezen eljárás azonban, főleg népesebb városokban, nem teljesíthető úgy, hogy a vizsgálat biztonságot nyújtson, mert elegendő szakértő közeg rendelkezésre rendszeren nem áll. A miért is legcélszerűbb egyfelől a szakközegek személyi szaporításának elkerüléséért és másfelől a biztosabb vizsgálatok megtarthatásáért is, hogy a felállítandó köztérhidak, mint azt már 1883. évben is megirtuk, úgy rendeztessenek be, hogy ott a szarvasmarhakkal együttesen a szuró-állatok leölése és vizsgálata is eszközölhető legyen.

Hogy a nyugati államokban és főleg Németországban, Berlinben a vágóhid berendezése és a szakközegek eljárása, mily pontosan és mily figyelettel történik, erre nézve érdekes adatokat közöl dr. Hutya Ferencz, a m. kir. állatorvosi tanintézet kórbonczani segédtanára, külföldi tanulmányutjáról szóló jelentésében, hol a berlini köztérhidról a következőket mondja:

„A vágóhidon, mely ez idő szerint dr. Hertwig Hugó igazgató vezetése alatt áll, az 1885-ik év folyamán összesen 640,655 ölés végeztetett, mely számból a nagyobb rész juhokra és sertésekre, a kisebb rész marhákra és borjúkra esik. A leölt állatok felette nagy száma daczára, a husvizsgálat a leglekiismeretesebb, minden egyes állatra kiterjeszkedő módon gyakoroltatik. E feladat pontos teljesítése itt anuál nagyobb érdemül tudható be, mert a helyi viszonyok, főleg a sertéshusnak szorgos megvizsgálását parancsolják. A mindenképen kielégítő eredmény azon kitünő szervezetnek folyománya, melynélfogva úgy a vágóhid vezetése, mint a hus felhasználának ellenőrzése, szakemberekre, okleveles állatorvosokra van bízva. 25 állatorvos mellett 112 trichina vizsgáló — ez utóbbiak közt számos nő — van e célra a vágóhidon alkalmazva, s munkájuknál 34 hus átvevő és 9 bélyegző nyújt segédkezést. A sertéshus vizsgálatánál az által, hogy a vizsgálandó anyag a sertések számainak a vizsgálók közt való kiosztása után adatik át nekik, a mészárosok és a vizsgálók közti bünös összejárás teljesen meg van akadályozva. A vizsgálat oly módon történik, hogy a sertés husából a test különböző tájairól 27 próba vizsgáltatik meg két üveglemez közé összeszorított állapotban göröcsóval. Az egészségeseknek talált állatok bőrén a vizsgálat kedvező eredménye lyukasztó-pecséttel jeleztetik.

A vágóhid a kamararendszer szerint épült. Három nagy épületben marhák, kettőben sertések öletnek; a kamrák száma 139. A telepen fagygyuolvasztó stb. gyár van felállítva. Kór-

bonczani vizsgálatok eszközésére egy kis kőbonczani muzeum és három kis dolgozó helyiség van berendezve, azonkívül az ugyanitt levő vegyészeti laboratóriumban vegyészeti vizsgálatok végeztenek. Mindkét laboratórium előnyösen különbözteti meg a berlini vágóhidat más nagy városok hasonló intézetétől és élénken tanuskodik az ott uralkodó tudományos szellemről. Összefüggésben a városi vágóhíddal a rendőri vágóhid létezik az előbbi szomszédságában. A vágóhid közvetlen kapcsolatban áll a Párisba vezető vasúttal és e vonalon leölt juhoknak husa szállítatik Franciaország fővárosába. Az 1885-ik évben az összes kivitel 15,600 juhot tett.

A vágóhid személyzetének kielégítő szervezetét bizonyítja azon körülmény, hogy azon napokon is, midőn az ölések száma a legnagyobb, minden egyes állat pontos megvizsgálása fennakadás nélkül történik.

Kiváló dicséretet érdemel azon körülmény is, hogy a vágóhid említett két laboratóriuma tudományos működést is fejt ki és például a sertések actinomyces-ének felfedezése épen e laboratóriumok egyikéből indult ki.

Már most az ilyen berendezések után átláthatjuk, hogy nem kisszerű feladat az, melylyel kormányunknak meg kell küzdenie akkor, midőn Németország kiköti, hogy csak azon esetben léphet velünk szerződési viszonyba, ha teljesen megnyugtatólag rendezzük és foganatosítjuk is állategészség-rendőri intézkedéseinket.

Hogy a külföld és különösen Németország nagyon is figyel állategészségi intézkedéseinkre, eléggé igazolatik a kőbányai vesztegintézet előtti sertéskereskedésünkkel. A vesztegelder felállítását megelőzőleg tömegesen hajtottak be a Dunafejedelem-ségekből a sertések hazánkba, hol egyes kereskedők által összevásároltattak, s hazai kedvelt fajainkkal egybekeverve adták el Németországba. A németországi hatóságokhoz egyre érkeztek a jelentések, hogy a kórházakban számos betegülési eset fordul elő, melynek következtében szigorú vizsgálat rendeltetett el és kiderült, hogy a betegséget legtöbbször a borsókás hús okozta, mely Magyarországból került be. Ennek az lett eredménye, hogy egy szép napon kizárattunk sertéskereskedésünkkel Németországból. Kormányunk ezen igen fontos, s hazánkban szép anyagi hasznot hajtó kereskedelmet fenn kívánván tartani, jött azou szerencsés és sikeres gondolatra, hogy Kőbányán sertés-vesztegelderét állít fel, melyben behajtásuk után minden egyes sertést megvizsgáltatván és faj szerint osztályoztatván, garantírozva van az onnan kibocsátott sertések egészséges állapota. Ezen eljárást kormányunk a legszigorubb elővigyázattal gyakoroltatta folyton és teszi ma is teljesen megbízható állami szakközegei által: nem mulasztotta el azonban a teljes berendezés után Németországot értesíttetni, minek következtében küldöttei által Németország meggyőződést szerezve a pontos és hiánytalan kezelésről, így megnyitott részünkre a sorompó.

Kormányunk ezen kiváló intézkedései által Németországban még egy igen nevezetes eredményt ért el, mivel Oroszországot, mely addig egyik hatalmas versenytársa volt Magyarországnak, nagyrészen sikerült kiszorítani, mert Németország

állat- és közegészségügyi tekintetéből sertéseinknek előnyt adott.

Mindezzel csak azt kívántuk kimutatni, hogy a közvágóhidak felállítása minden népesebb városban és községben elodázhatlan, mert a levágatások gyorsabb keresztülvitele, az anyagi kiadások mérséklése, a közegészségügy és a biztosabb vizsgálatok szempontjából a sertések levágatása is más apróbb állatokkal egyetemben okvetlenül közvágóhidra terelendők.

(Kolozsvár)

R. A.

A mogyorófa.

A mogyorófa mint haszon fa leginkább a sör derítésénél használt forgácsa miatt jön tekintetbe. E célra suly szerint jó áron vásárolják, de sok helyt már épen e miatt nagyon kipusztult. Ujabb időben hársfa-forgácsal tetek kísérleteket, de ennek sok hátránya van. Jó jövedelmet lehet különben nyerni gyümölcseiből is s ha nagyobb termést akarunk elérni, a hosszabb főágakat erősségök szerint legfeljebb felényi, a rövidebbeket $\frac{1}{3}$ résznyi hosszúságban kell visszavágni összel vagy kora tavasszal egész májusig. Az őszi metszés zord vidéken, miután a mogyorófa is nagy belü fa, nem ajánlható a téli fagyok miatt. —

(G. L.)

Takarmány bevermelés,

(Kivonat.)

A magyaróvári gazdasági akademiánál a takarmány bevermelésekkel tetek kísérleteket és pedig a Reichlen, Fry, Goffard és Robert-féle eljárás szerint.

A kísérlet célja a jelenleg ismert módok közül a legcélszerűbbet megállapítani. Minden esetre legjobb lesz azon mód, mely által a takarmány a legkiválóbb minőségűvé fejlődik, sok el nem romlik és mely nem költséges. A takarmány izlettességre befoly, hogy menüi illósav képződik a takarmány erjedése következtében, mert ez kölcsönöz annak undorító szagot, mely miatt az állatok eleinte nem igen szeretik, bárha megszokva mohón falják. A fentírt szempontokból jöttek az egyes módszerek tekintetbe, lássuk tehát ezeket egyenként.

A Reichlen-féle közönséges eljárás szerint meneteles oldallal ásott gödrökbe vermelt takarmány telőalakulag halmozott földdel fedetik be, ez okozza a túlságos savanyodást, miután az ily alakú földön az ülepedés szerint nem képes utánnomulni s így a takarmány közt sok levegő maradván, az nagyon savanyú lesz.

A Goffard-féle eljárás szerint a függélyes falu verembe szecskázott takarmányt megtaposva deszkákkal fedik le és kő vagy vas súlyokkal nyomtatják meg; a takarmány jó lesz, de ez eljárás a szecskázás miatt drága.

A Fry-féle bevermelés szerint a takarmányt szecskázatlanul rakják a gödörbe, csak szélein tapossák le s az ülepedés szerint lassanként töltik meg; ilyenkor a súlyok leszedése igen sok bajt okoz, azonkívül a megsavanyodás jóval nagyobb mérvű és több romlik el belőle, mint a Goffard-féle eljárásnál.

A Robert-féle bevermelés valamennyi módszer között hazai viszonyaink között legjobbnak bizonyult. Lényege abban

áll, hogy erősen fonnyasztott csalamádét szécskázatlanul füg-gélyes falu vermekbe taposnak és súlyokkal, vagy ezek hiányá-ban földdel fednek be. A bevermelést augusztus hónapban vé-gezték s a vermet próbavétel céljából november hónapban felbontották. A csalamádé, mely a berakásnál oly száraz volt, hogy zörgött, most puha és egyenletesen nyirkos volt minden szag nélkül. A vegyvizsgálatnál illó savakat nem találtak. A felső réteg 15—20 cm. vastagságban meg volt romolva. Ezen bevermelési móddal ajánljuk t. gazdatársainknak megismerkedni, esetleg kísérletet tenni s ha jónak bizonyul (miről különben a magyaróvári gazd. akadémia neve kezeskedik), lehető álta-lános elterjedését óhajtjuk, miután meg vagyunk győződve, hogy a bevermelt takarmánynak egy jól kezelt gazdaságból sem szabad hiányoznia. (Mezőgazdasági Szemle.)

Hogyan szemezzünk?

Villási Pál a „Gyümölcsészeti füzetek“-ben ezen kérdésre következőleg felel. Legjobb az alany északi oldalán betenni a szemet számottevő okokból: 1) mert azok is, kik a szemet az alany déli oldalán teszik be, gondoskodnak mester-séges beárnyékolásról, vagy egy levél, vagy darab papir által; vagy pedig borult időben szemeznek, holott ha a szemet az alany északi oldalára tesszük; itt minden fáradság nélkül ter-mészetes árnyékot nyerünk. 2-or mert alvóra szemzésnél a szem biztosabban alvó marad, mint az, amely az alany déli ol-dalán tétetett be és épen ezért több ideje marad ahhoz, hogy az alanyhoz tökéletesen hozzá nőjön és ennél fogva tavasszal erő-sebb hajtásokat is csinálhasson; mert általában az alvó szem-zéseknél azt tapasztaljuk, hogy ezek legtöbbször erősebb haj-tásokat hoznak mint a hajtó szemre szemzetek. 3-or mert az alany héja az északi oldalon rendszeren simább és beszemzésre alkalmasabb, mint az alany déli részéé; de száraz időjárásban itt a héj rendszeren könnyebben válik a fájától, mint az alany déli részén, mert a nap nem perzseli ki onnan a tápnedvet annyira. 4-szer mert minden növény növése a világosság fele törekedvén, ennek az északi oldalon betett szemek hajtásaira azon előnye van, hogy felkötés nélkül is egyenesebben nőnek felfelé, mint a déli oldalra betett szemek hajtásai. 5-ször az északi oldalon betett szemek még az elfagyás ellen is jobban védvők, mint a déli oldalon betettek, mivel tudjuk, hogy az ü. n. fagyfoltok mindig a déli oldalon, még pedig a fának a földhöz legközelebb eső részén képződnek; minek felytán, ha a szemek ezen tájra esnek, azok is elpusztulnak. —

Állatkiállítás Bonyhán.

A kis-kuküllömegei gazdasági egyesület 1887. évi május hó 29-én Bonyhán vidéki állatkiállítást rendez.

I. Feltételek.

a) Pénzjutalomban csakis 30 holdon alóli birtokkal bíró megyei gazdák állatai részesíthetők.

b) Pályázók községi bizonyítvánnyal igazolni tartoznak, hogy földbirtokuk 30 holdnál kisebb és hogy a kiállított 1—2 éves állat náluk borjaztatott, a borjas tehén pedig üzekedése idején már birtokukban volt.

c) A bíráló bizottságnak a díjakra nézve átruházási joga van, de díjakban csak abszolút becsü állatokat részesíthet.

d) A kiállítás helye lobogóval lesz megjelölve, hol a ki-állítandó állatok d. e. 9 óráig szóval bejelentendők.

II. Díjak.

1. Gróf Bethlen Árpád által kifizetve, a) borjas te-hénre 10 frt; c) két éves üszőre 5 frt. d) két éves üszőre 5 frt.

2. Egyleti díjak: a) borjas tehénre 10 frt, b) egy éves bikára 10 frt, c) két éves üszőre 5 frt. Dicső-Szt.-Márton, 1887. május hó 1-én. Gróf Bethlen Árpád egyleti elnök; Csató Gábor, egyl. titkár. —

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1887. április 30-án.

Tartott alelnök Szabó József elnöklete alatt. Jelen voltak: Dr. Szentkirályi Ákos, Reich Albert, Tauffer Ferencz, Dávid Antal, Filep István, Szigethy Sándor, Dr. Hintz György egyleti pénztárnok és Gamauf Vilmos egyleti titkár.

32. A mártius 18-iki ülés jegyzőkönyve felolvastatván — a mainak hitelesítésére Dávid Antal, Dr. Szentkirályi Ákos és Tauffer Ferencz tagtársak kéretnek fel.

33. E. titkár jelenti, hogy titkári segéd Fényes Károly 4 heti fegyvergyakorlatra behiva lett, minélfogva ez időre helyet-tesítőül Szabady Lajost kéri beállítani — titkár kérése teljesítetett (és a helyettesnek 15 frt május hóra utalványozva lett.)

34. A titkári évi jelentés meghallgatására — elnök és Tauffer Ferencz tagtársak kéretnek fel.

35. Az 1886-ik évi zárszámadás, rovatos vagyongimuta-tás és értékállomány — kiosztatván, felolvasottnak tekintetik.

36. A pénztárvizsgáló bizottság jelentése a zárszámadás-ról és 1887-iki költségvetésről — egész terjedelmében elfogad-tatván, a közgyűlés elé lesz terjesztendő.

37. E. pénztárnok Dr. Hintz György indítványa az egyleti köztelek és szőlő részleges eladása iránt — alapos megvitatás után pártolól fog a közgyűlés elé terjesztetni

38. Állatkiállítási szakosztály jelentése 1886-ik évi mű-ködéséről — közgyűlés elé terjesztendő.

39. E. titkár jelenti, hogy id. Pataki Sándor alapító tag elhunyt — sajnos tudomásul szolgálván, a halálesetről egyleti pénztárnok ur értesítendő lesz.

40. E. ügyvéd Molnár Sándor az új szerződés vázlatát küldi be — a feltételek némileg módosítandóknak találván, az ügyvéd urral való érintkezésre s jelentéstételre az elnökség kéretik fel.

41, 42. Torda-aranyosi gazd. egyesület és Veress Ferencz a Szeremley-tyuk származása ügyében válaszolnak — az ösz-szes válaszok meggyűjtetvén, Grubicy Geyza urnak meg fognak küldetni.

43. Országos erdészeti egyesület az erdélyi gazdák VII-ik vándorgyűlésére képviselőül Bárdó Bánffy Dezső alelnököt, Abrudbányai Béla, Girsik János és Laitner Elek tagokat jelöli ki — örvendetes tudomásul szolgál.

44. Az országos halászati egyesület aláírási iva — a titkári irodában nyitva tartandó.

45. Ministerium 10650 sz. a. az állatszámítás egy pél-dányát küldi meg — köszönettel könyvtárra helyeztetett.

46. Ministerium 12188 sz. a. tenyészállatvásári hirdetményeket küld — az érdeklődőknek kézbesítetett.

47. Ministerium 12550 sz. a. a ménlovak elhelyezéséről szóló kimutatás 10 példányát küldi meg — lótenyésztők között kiosztatott.

48. Ministerium a kultur-mérnöki hivatalnak 1886-ik évi jelentését küldi meg — köszönettel könyvtárra helyeztetett.

49. Kereskedelmi muzeum együletünket örömmel üdvözi tagjai sorában — tudomásul szolgál.

50. Országos gazd. egylet tudatja, hogy a szövetségi nagygyűlésen előforduló témák előzetesen és kivonatossan fognak ismertetettni — tudomásul szolgál.

51. Szövetséges gazd. egyletek végrehajtó bizottsága tudatja, hogy a káros állatok pusztítása iránti intézkedést a mezei rendőri törvénytől várja — tudomásul szolgál.

52. A füleki váltó- és szőlő-ekeversey programja — lapban közölve lett.

53. Békésmegyei gazd. egylet kiállítási értesítői — lapban közlendők lesznek.

54. Osztrák-magyar bank idei közgyűlési jegyzőkönyvét küldi meg — köszönettel fogadtatott.

45. Kolozsvári kereskedelmi s iparkamara 1112 sz. a. a hadsereg élelmezése érdekében alakítandó gazdai szövetkezetekre hívja fel együletünk figyelmét — miután e fontos tárgy a szövetségi nagygyűlés napirendjén is szerepel, választmány az ott hozandó határozatot bevárni kívánja, mielőtt érdemlegesen intézkednék.

56. Kolozsvári önkéntes tüzoltó-egylet 1886-ik évi jelentése — tudomásul szolgál.

57. Lótenyésztési részvénytársaság május 14-iki közgyűlésére hív meg — tudomásul szolgál.

58. Dr. Szenkirályi Ákos, Dr. Berde Áron, Reich Albert, Vörös Sándor, Nagy Lajos, Réti János és Sigmond Ákos a közgyűléshez címzett indítványt adnak be, mely szerint együletünk kebelében irodalmi szakosztály és népszerű könyvkiadó vállalat volna létesítendő — igazgató választmány az eszmét örömmel üdvözlővén, azt pártolól fogja a közgyűlés elé terjeszteni.

Hitelesítik:

Szabó József

Tauffer Ferencz,

egyleti alelnök.

Dávid Antal,

Gamauf Vilmos

Dr. Szentkiályi Ákos

egyleti titkár.

Megyei egyletek működése.

I.

A maros-tordamegyei gazdasági egylet által rendezendő és az idén megtartandó erdélyi szarvasmarha állatkiállításokból az első május 5-én tartatott Görgényszent-Imre községében Körösy Albert főszolgabíró és bíráló bizottsági elnök közbejöttével, igen élénk részvét, meleg érdeklődés és szép eredménnyel, a következő sorrendben:

Egy éves üsző borju elővezetett 7 drb. 5 kiállítótól, jutalmat nyertek: az első jutalmat jutalmat 2 frt Kotta Vaszi G.-sz.-Imréről, a 2-ik jut. 2 frt Tropotye Tódor Szt.-Mihályról.

Egy éves ökör borju előállított 21 drb. 16 kiállítótól; az első jutalmat 3 frt nyerte Péter Miklós G.-sz.-Imréről, a másodikat 3 frt, Pausinger József, Kotta Mihailla és Borbély János, mindhárman G.-sz.-Imréről.

Két éves ünő borju előállított 6 drb. 5 kiállítótól; az 1. jut. 4 frt, nyerte Bucsun Tódor Szt.-Mihályról.

Két éves ökör borju előállított 11 drb. 8 kiállítótól, melyek közül az első jutalmat, 7 frt, nyerte Majszán Demeter G.-sz.-Imréről; a második jutalmat, 4 frt, nyerte Rotár Licza G.-sz.-Imréről.

Elismerő okmányt nyertek: Majszán Demeter, Kotta Vaszi és Rotár Licza, mindhárom G.-sz.-Imréről.

A ötödik osztályban előállított 20 drb. borjas tehén 17 kiállítótól, melyek közül az első jutalmat, 10 frt, nyerte Simon Máté G.-sz.-Imréről; a második jut. 4 frt, Moldován Zaharia Szt.-Mihályról; a 3-ik jut. 3 frt, Kotta Alexa G.-sz.-Imréről; a 4-ik jut. 3 frt, Blás Juon G.-sz.-Imréről; az 5-ik jut. 3 frt, Bálint Gergely G.-sz.-Imréről.

Dicsérő oklevelet nyertek: görgényhodaki Frandes Kozma és szentimrei Rotár Sándor.

Az 5 osztályban volt összesen 65 drb. állat 51 kiállítótól, kiadott 50 frt jutalomdíj a bíráló bizottság által megállított osztályozás szerint kiosztva és 8 oklevél.

Kiemelkedő körülmény, hogy a feltűnő szép és kellemes májusi időjárás ezen tárlatot igen népesítette s az egésznek nagy élénkséget kölcsönzött, minek következtében a kiállítás sikerre is vezetett, a népre jó benyomást tett ezen a vidéken már 5-ör megújuló kiállítás, ugyyszólva várta a napot s öröme szolgált a gazdaközönségnek, hogy várakozásában nem csalódott, mert a mai kiállítás egy újabb ingert nyújtott az állattenyésztés további fejlesztésére, az állatok jobb ápolására és gondozására, mi által az állattenyésztés ügye évről-évre szembe-tűnőbb előhaladást mutat, mindezt pedig első sorban a vidéki tárlatok eredményezték és kiváló szolgáltatást tettek a föld népének állattenyésztése javítására, (Marosvidék.)

II.

A kolozsvári gazdasági egyesület május 8-án tartá évi közgyűlését, melyen Sigmond Dezső elnök távolléte miatt, Nagy Lajos alelnök elnökölt. Megnyitó-beszédében röviden vázolta az egylet fejlődését és folytonos erősödését; rámutatott, hogy a szép és hasznos ismeretek terjesztése, valamint a közművelődésnek kitaró előmozdítása által jórészt elenyészett már az az ellenszenv és idegenkedés, melylyel az egylet megalakulásakor mezőgazdáink részéről találkozott.

A titkári jelentés felsorolta azután a lefolyt 1886-ik évről az egylet választmányának működését. Kiemeli első sorban a két földész-olvasókör fentartását, melyben a választmány tagjainak tevékenysége folytán szépen gyűlnek a könyvek és más olvasni valókból az adományok, a tél folyamán pedig mind-egyikben 10 felolvasás tartatott.

Tevékeny részt vett az egylet választmánya a város gazdaközönségét érdeklő ügyek intézése körül is és részint írásba foglalt javaslataival, részint pedig szóbelileg minden téren igyekezett érvényt szerezni a gazdaközönség jogos igényeinek. — Így lépéseket tett a határutak, kutak és legelők fentartásánál mutatkozó hiányok megszüntetésére; javaslatot dolgozott ki az állattenyésztés emelése céljából és terjedelmes memorandumot nyújtott be a városi tanácshoz, a mezei rendőrség szervezése

tárgyában. Részt vett az egyesület a kolozsvári tenyészállatkiállításán oly móddal, hogy a tagjai által kiállított állatokért az elhelyezés költségeit fedezte; a juryben egy választmányi taggal képviseltette magát, ki is a kiállítás tanúságait az olvasó-körökben felolvasás és megbeszélés tárgyává tette.

Az egyesület lassankint anyagilag is gyarapodik. A lefolyt évben Kolozsvár városa 100 frttal az egyesület alapító tagja lett, ezenfelül 12 pártoló taggal szaporodott az egyesületi tagok száma. A múlt évben beszerzett tengeri morzsoló már eddig 10 frt 50 krajczárt jövedelmezett, s most az előirányzott költségvetés 349 frt 21 krnyi maradványt tüntet fel, melyet egy első minőségű magválasztó-rosta beszerzésére fog az egyesület fordítani.

A titkári jelentés után a pénztári jelentés vétetett öröndetes tudomásul és az egyesületi pénztárnoknak a titkár indítványára, az egyesületi titkárnak pedig Gámán Zsigmond ur indítványára — minden díj nélkül teljesített — buzgó fáradozásaiért jegyzőkönyvi köszönet szavazattal

Pap János és Kilin Miklós egyesületi tagoknak választmányi tagokká történt megválasztásuk után Biró Mihály azon indítványa, hogy a hegybirtokosság rendőrileg szóltassék fel a cserebogarak pusztítására — egyhangulag elfogadtatott és ennek kieszközölésével az elnökség bízott meg. — (Kolozsvár).

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

EQUITABLE

az Egyesült-Államok életbiztosító-társasága NEW-YORK-ban.
Alapított 1859-ben.

Biztosítási állomány 1886. december 31-én 1,747,000,000 márka.

Az új felvételek kitétek:

1884-ben	1885-ben	1886-ban
360.000,000	403.000,000	474.000,000 márka.

Az ősszalap emelkedett 1886. január hó 1-től 1887. január hó 1-jéig 272.000,000 márkáról 321.000,000 márkára.

A tiszta nyereségtöbblet 1887. január hó 1-én 68 000,000 márkát tesz ki és a múlt évhez viszonyítva 13.000,000 márkával emelkedett. Tőkebefektetések Európában 16.000,000 márkán felül. A kötvények 3 év múlva kifogásolhatlanok. Minden kötvény visszavásárlási és leszállítási joga 3 év múlva. A 100.000 dollárból álló részvénytőke alapszabályszerűleg csak is 7% kamatoztatik, az azon felüli sok millióra rugó nyereség kizárólag a biztosítottak javára esik.

Aligazgatóság Magyarország részére:

(8.) Budapest, Andrassy-út 12. sz. (5-6.)

Gyakorlott gazdatiszt.

Kisebb erdős gazdaságba szorgalmas, gyakorlott gazdatiszt kerestetik jövő Szt.-Mihálynaptól fogva, nős, nem sok gyermekkel bíró és az oláhnyelvben jártas, előnyben részesül. Értesítések; feltételek és eddigi alkalmazások megnevezése mellett; intézendők **Barcsay Gábor** urhoz, Alsó-Csorára, u. p. Alvincz. (10.) (2-3.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	örök-buza	100 kilo		1 köbméter tűzifa	1 kilo marhabús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j c z á r o k b a n													
Budapest	május	12	metermázsa	910	—	665	705	615	560	—	—	—	
Brassó	május	6	hektoliter	600	380	360	320	190	400	185	120	230	40
Deés	május	10	"	580	540	480	—	250	460	640	220	320	32
Fogarás	május	6	"	600	500	350	—	220	460	300	170	210	34
Gyula-Fehérvár	május	7	"	630	560	440	—	250	400	250	200	260	36
Kézdi-Vásárhely	május	5	"	600	—	380	320	190	440	270	90	220	32
Kolozsvár	május	12	metermázsa	850	—	560	—	460	490	300	240	300	38
Maros-Vásárhely	május	5	metermázsa	845	630	490	—	440	455	230	180	300	36
Nagy-Szeben	május	6	hektoliter	610	490	390	—	250	440	160	120	300	34-36
Nagy-Várad	május	10	"	630	454	414	340	220	395	300	150	330	48
Sepsi-Szent-György	május	9	"	690	590	390	360	190	410	300	100	150	32
Szász-Régen	május	12	"	550	500	375	325	325	315	360	230	260	32
Torda	május	7	"	625	450	375	375	210	350	300	30	238	28